

Global Entrepreneurship Monitor **Resum executiu Catalunya 2015**

GEM

**catalunya
emprèn**

**Generalitat
de Catalunya**

**Diputació
Barcelona**

**Àrea de Desenvolupament
Econòmic Local**

ierm
INSTITUT D'ESTUDIS REGIONALS
I METROPOLITANS DE BARCELONA

**Universitat
Autònoma
de Barcelona**

Global
Entrepreneurship
Monitor
**Resum executiu
Catalunya 2015**

Amb la col·laboració de:

**Universitat Autònoma
de Barcelona**

Autors i equip de recerca:

Carlos Guallarte (Director GEM Catalunya)
Joan Lluís Capelleras
Marc Fíguls
Enric Genescà
Carlos Martínez
Teresa Obis

Dipòsit Legal B 11348-2016

Les dades utilitzades per a la confecció d'aquest informe són recollides pel Consorci Internacional GEM. La seva anàlisi i interpretació és responsabilitat exclusiva dels autors.

Presentació

L'informe GEM Catalunya 2015 analitza l'activitat emprenedora a Catalunya durant el 2015 i la seva evolució en els últims anys. També examina els valors i les percepcions de la població que afecten la decisió de crear una empresa. Alhora, presenta el perfil de les persones involucrades en el procés emprenedor i el de les empreses constituïdes recentment. Finalment, identifica les variables de l'entorn que influeixen en l'emprenedoria a Catalunya.

L'informe es basa, d'una banda, en una enquesta a una àmplia mostra de la població adulta catalana i, de l'altra, en una enquesta a experts del sistema emprenedor a Catalunya, així com en dades recollides de fonts secundàries. A continuació es presenten els principals resultats de l'estudi tant per a Catalunya com per a la província de Barcelona. Aquests resultats es comparen amb els d'Espanya i els de països d'Europa amb economies basades en la innovació segons la classificació del World Economic Forum¹. Així mateix, es comparen amb les de tots els països que s'emmarquen en aquesta categoria, tant si són europeus com si no ho són, i amb les comunitats autònomes.

En els paràgrafs següents resumim els aspectes, tendències i conclusions que considerem més rellevants de l'Informe GEM Catalunya 2015. Voldríem destacar, en primer lloc, que pel que fa al percentatge de respostes afirmatives a la qüestió de si es considera que emprendre aporta estatus social i econòmic, Catalunya continua estant 20 punts percentuals (pp) per sota del conjunt de països avançats. D'altra banda, tot i la recuperació de quatre punts en la percepció de l'existència de bones oportunitats per emprendre, Catalunya continua més de deu punts per sota d'aquests països. Aquestes dades són, bàsicament, les que expliquen que en bona part de la sèrie històrica considerada (12 anys) la intenció d'emprendre quedi cinc punts per sota del conjunt dels països basats en la innovació.

Durant els anys de crisi, el comportament d'aquesta variable va ser peculiar: va passar del 4,3% del 2009 al 14,1% del 2012. Segons la nostra opinió, va ser precisament la manca de possibilitats per trobar una feina com a assalariat el que va impulsar moltes persones a plantejar-se la creació d'una empresa pròpia com una sortida per a aquesta situació. Per aquest motiu, la disminució d'aquest indicador, que observem del 2012 al 2015 (-6,6 pp), s'ha de considerar com una correcció d'un comportament anòmal que va succeir en circumstàncies excepcionals.

En conseqüència, quan la situació econòmica comença a millorar i amb això augmenten les oportunitats per trobar una feina com a assalariat, el percentatge d'emprenedors potencials baixa fins a nivells similars als anys previs a la crisi. Com que baixa l'emprenedoria potencial, també ho fa la taxa d'activitat emprenedora (TEA), especialment pel que fa als emprenedors naixents. Amb tot, i com a contrapartida, el canvi de cicle i la millora d'oportunitats indueix una millora en la qualitat de l'emprenedoria: augmenta significativament el pes de l'emprenedoria per oportunitat respecte de la motivada per necessitat i amb això s'observa, també, un augment del nivell d'aspiracions i objectius de les empreses creades: objectius més ambiciosos i perspectives més bones de creixement, de dimensió, d'innovació.

En síntesi, els resultats de l'informe de 2015 mostren un descens de la intenció d'emprendre i de la TEA i, alhora, també indiquen una millora en la motivació per crear l'empresa i les aspiracions de creixement, així com en la mida mitjana i el caràcter innovador dels nous negocis. En aquest sentit, es pot afirmar que el **descens**

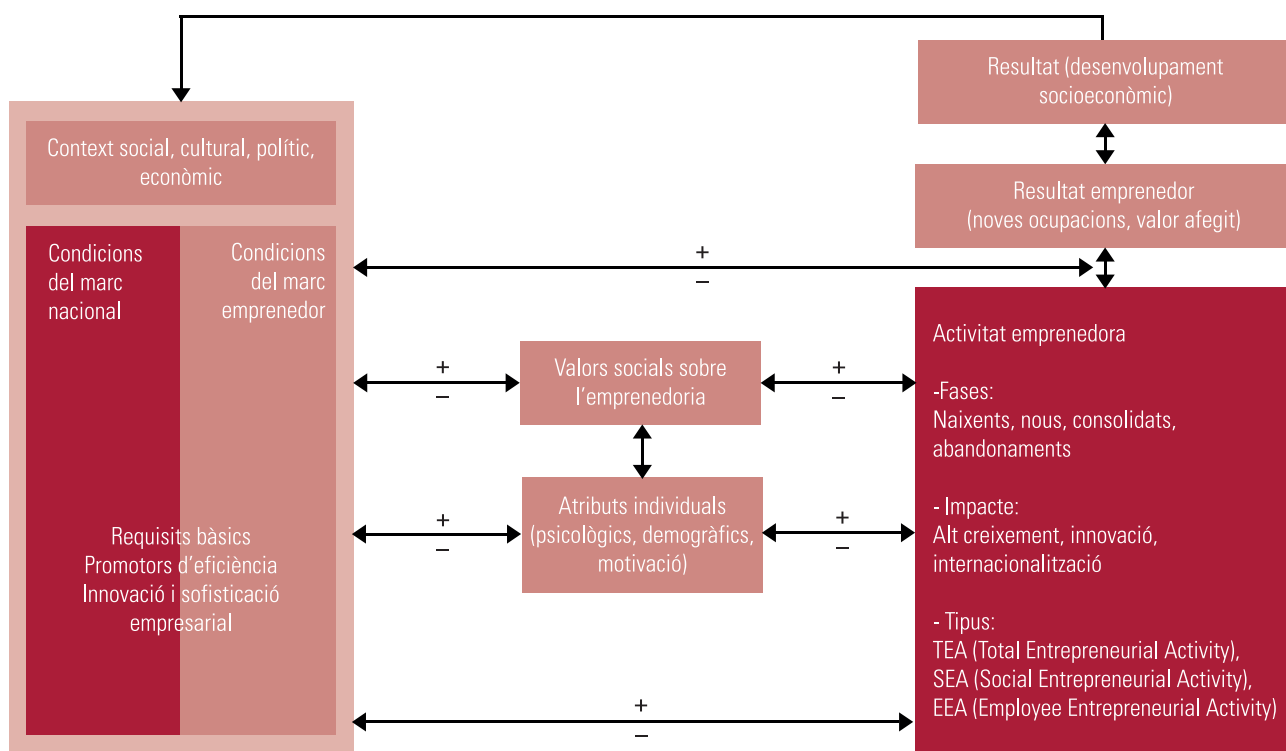
¹ El World Economic Forum classifica els països en tres grans categories que reflecteixen els diferents estadis de desenvolupament econòmic: economies basades en factors de producció, economies basades en l'eficiència i economies basades en la innovació, i situa Espanya i Catalunya en aquesta última categoria juntament amb la majoria de països europeus, països nord-americans i alguns països de l'est asiàtic.

de l'activitat emprendedora en termes quantitatius va acompanyat d'una millora dels indicadors de qualitat de l'emprenedoria. A més, els valors mitjans en la majoria d'aquests indicadors de qualitat a Catalunya i a la demarcació de Barcelona se situen per sobre de la mitjana espanyola, tot i que per sota dels valors a què arriben els països més avançats. Malgrat això, el diferencial amb aquests països tendeix a reduir-se el 2015 en comparació amb anys anteriors.

Valors, percepcions i aptituds emprendedores de la població catalana

D'acord amb l'esquema conceptual del projecte GEM (figura 1), la intenció d'emprendre en un futur proper i l'eventual posterior materialització d'aquesta intenció en la creació d'una nova empresa depèn, en primera instància, de la valoració que la societat fa de la funció empresarial i, en concret, de l'emprenedoria. El mateix projecte mesura aquesta valoració social mitjançant quatre indicadors. El primer i, segons la nostra opinió, el més rellevant és el grau en què la societat considera que **emprendre aporta estatus social i econòmic** a qui ho fa. Tal com est pot observar al gràfic 1, la **tendència a disminuir** de la sèrie corresponent a Catalunya és **persistent**, de manera que en l'últim exercici s'arriba a un diferencial de gairebé vint punts respecte del conjunt de països basats en la innovació.

Figura 1. Model conceptual GEM

Font: GEM 2015 / 2016 Global Report (Kelley, Singer i Herrington, 2016)

En relació amb el segon indicador, relatiu a la **difusió en els mitjans de comunicació** de valoracions positives d'activitat d'emprenedoria, **s'ha millorat molt** en els últims anys de manera que s'arriba a valors molt superiors als d'Espanya i semblants als de la majoria dels països avançats d'Europa. La labor d'alguns mitjans de comunicació quan emeten notícies positives d'emprenedors i, en especial, d'emprenedors vinculats a esdeveniments de gran repercussió com ara el Mobile World Congress o BizBarcelona, per exemple, pot haver influït en aquesta millora. Fruit de la sensibilització i formació que es realitza en diferents àmbits sobre emprenedoria, la població detecta amb més intensitat que abans la presència als mitjans de comunicació d'aquest tipus de notícies. El tercer indicador GEM de valoració social es basa en les respostes a la pregunta sobre si es considera que **emprendre és una bona opció professional**. En aquest aspecte, les respostes afirmatives de la mostra catalana en els últims anys estan més de cinc punts **per sobre dels països avançats**. Malgrat el caràcter positiu del diferencial, voldríem relativitzar-ne la rellevància perquè s'observa que va ser precisament en els anys de més crisi quan aquest diferencial va ser més gran. Una possible explicació seria que en aquests anys emprendre era, a vegades, l'única opció possible per manca d'alternatives de trobar feina per compte d'altri.

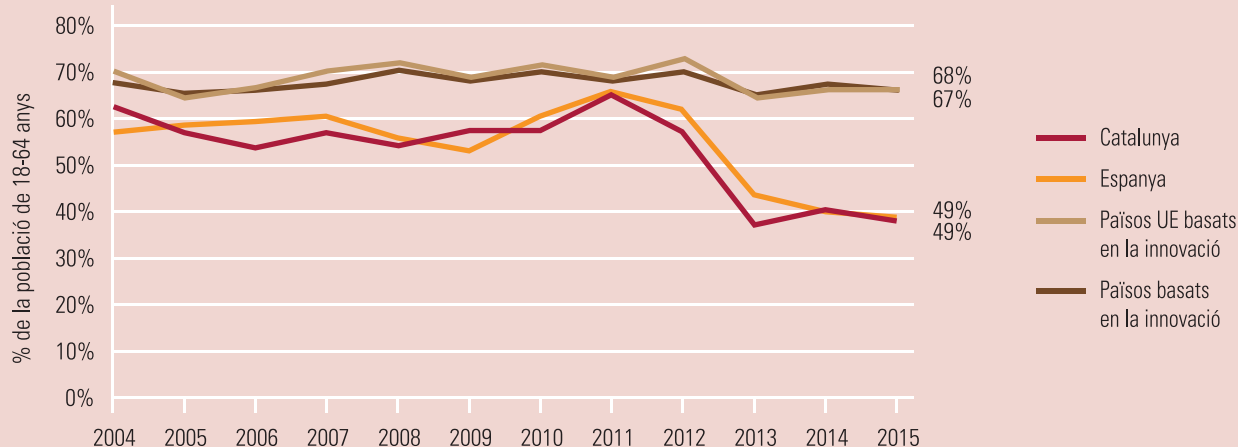
Finalment, l'últim indicador que es considera per tal de mesurar l'orientació de la societat envers la funció empresarial fa referència a la pregunta que es fa als enquestats sobre si els agradaria que tothom tingués un nivell de vida similar ("equitat en els estàndards de vida"). Probablement, a causa de la política d'ajustaments i a l'increment de la desigualtat, aquest indicador ha augmentat tant a Catalunya com a Espanya molt més que a Europa o en el conjunt de països basats en la innovació. Aquest fet suposa una demanda social més gran d'igualtat, cosa que és perfectament comprensible ateses les esmentades circumstàncies. Tanmateix, pot constituir un fre per a l'emprenedoria ja que redunda negativament en la seva imatge.

En l'esquema conceptual del projecte GEM la intenció d'emprendre depèn, a més de la valoració social de la funció empresarial que hem estudiat fins aquí, del grau en què l'emprenedor potencial percep que hi ha bones **oportunitats per crear una empresa pròpia**. Al gràfic 2 podem veure l'evolució d'aquesta variable a Catalunya, Espanya, Europa i als països basats en la innovació. En els últims anys (del 2013 al 2015) aquest indicador **ha millorat** tant a Catalunya com a Espanya **més de 10 punts percentuals**. Tot i així, continua tenint **encara** un nivell més de **deu punts per sota** del conjunt de països basats en la innovació. Encara queda molt de camí per fer, cal que persisteixin els esforços i els canvis d'orientació per millorar la percepció d'oportunitats, però cal dir també que l'evolució que s'ha produït en els últims tres anys és positiva i posa de manifest que un percentatge creixent de la població catalana i espanyola detecta bones oportunitats de negoci susceptibles de ser explotades mitjançant la creació de noves empreses.

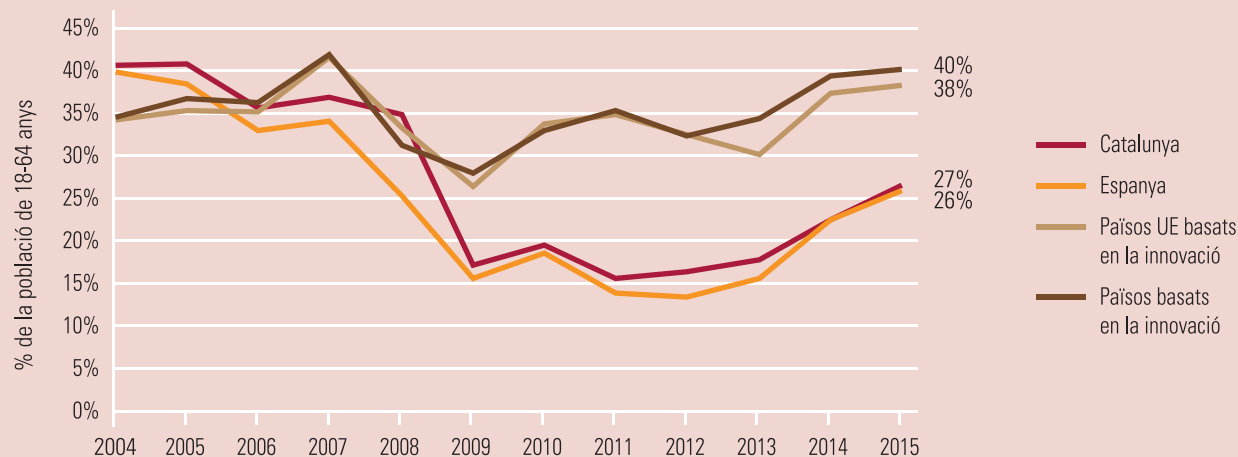
Pel que fa als altres tres indicadors (gràfic 4): por davant del fracàs, percepció de disposar de les capacitats i habilitats necessàries per emprendre i grau en què es coneixen models de referència, es pot concloure que els nivells actuals de Catalunya són semblants o superiors als dels països avançats, per la qual cosa no haurien de suposar per si mateixos cap fre per a la creació d'empreses.

La intenció d'emprendre o emprenedoria potencial, tal com hem dit al principi, depèn dels elements que hem estudiat fins aquí relatius a la valoració social de l'emprenedoria i a la percepció individual d'oportunitats i tinença d'habilitats. Tal com es pot veure al gràfic 3, l'emprenedoria potencial de Catalunya resta, en la majoria d'exercicis considerats, per sota de la resta de països europeu basats en la innovació, i el 2015 arriba a un diferencial de 5,6 punts i, tal com veurem més endavant, es reflecteix també en l'evolució de la TEA, especialment pel que fa als emprenedors naixents. En aquest mateix gràfic 3 es pot veure que en plena crisi (del 2009 al 2012) aquest indicador va tenir una evolució peculiar: la intenció d'emprendre va augmentar tot i la caiguda en percepció d'oportunitats. L'explicació d'aquest comportament es pot trobar precisament en el fet que la manca de possibilitats per trobar una feina com a assalariat va ser el que va impulsar moltes persones a plantejar-se la creació d'una empresa pròpia com una sortida. Algunes investigacions han demostrat que la

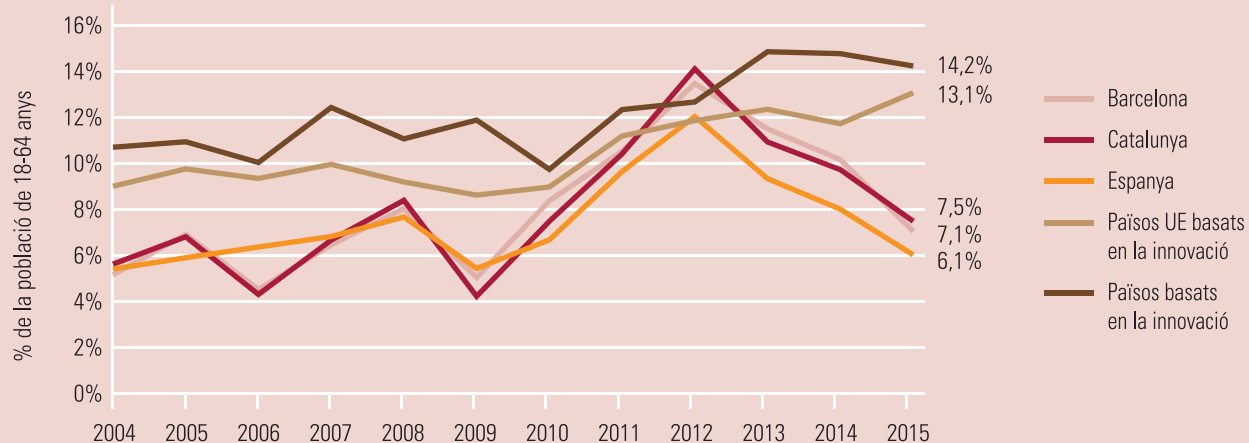
Gràfic 1. Evolució de l'opinió que emprendre aporta estatus social i econòmic a Catalunya, Espanya, països UE basats en la innovació i tots els països basats en la innovació, durant el període 2004-2015

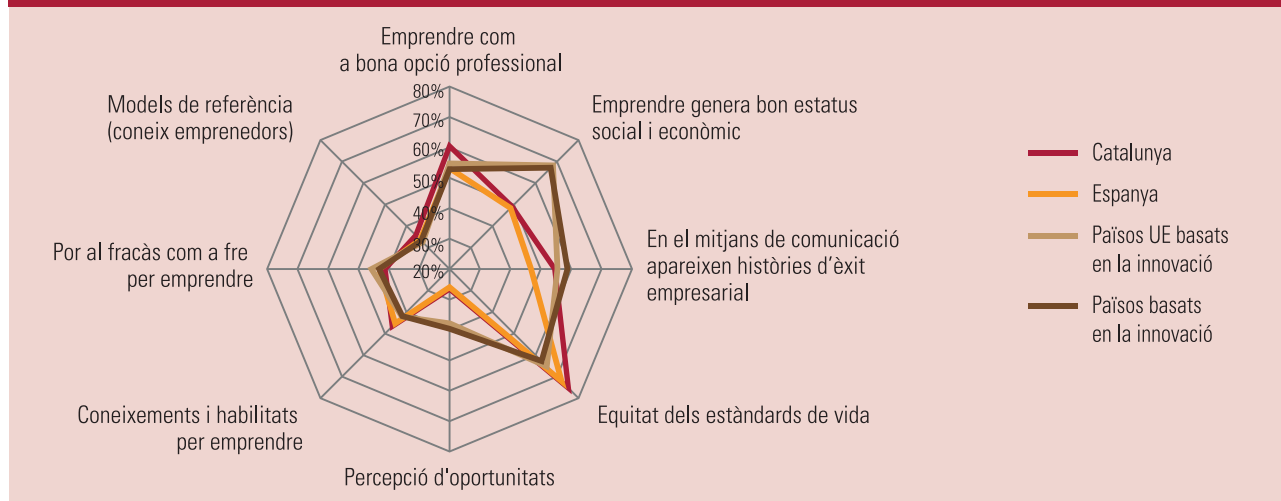
Gràfic 2. Evolució de la percepció d'oportunitats per emprendre en els pròxims 6 mesos a Catalunya, Espanya, països UE basats en la innovació i tots els països basats en la innovació, durant el període 2004-2015

Gràfic 3. Evolució de la intenció d'emprendre: percentatge de la població de 18-64 anys que espera emprendre en els propers 3 anys (emprenadors potencials) a Catalunya, Espanya, països UE basats en la innovació i tots els països basats en la innovació, durant el període 2004-2015

Gràfic 4. Percepcions, valors i aptituds dels catalans respecte d'Espanya, països UE basats en la innovació i tots els països basats en la innovació, 2015

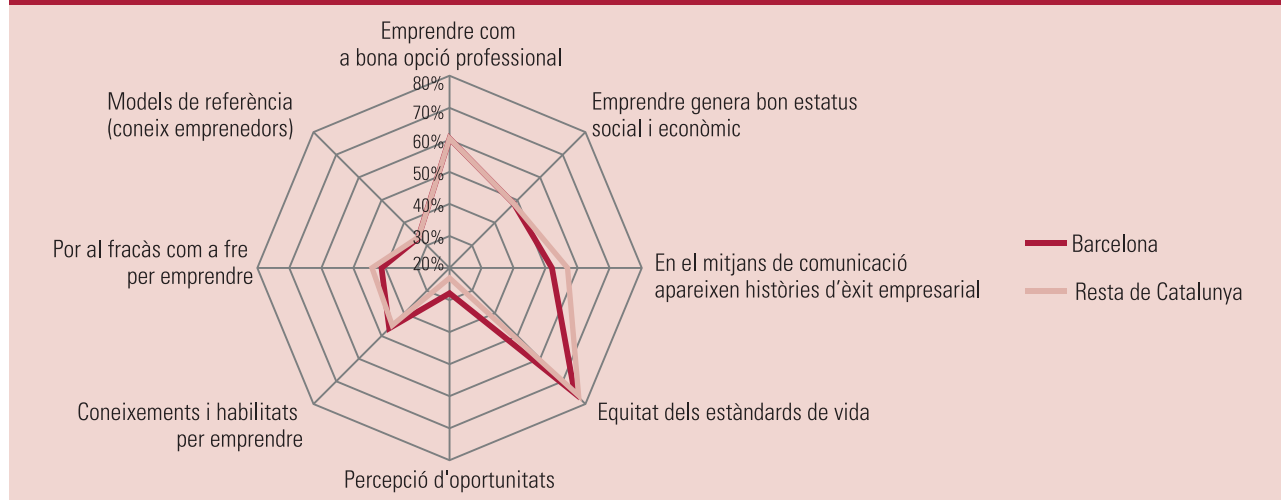
creació d'empreses per manca d'alternatives i amb l'objectiu de possibilitar l'autoocupació creix precisament en els moments baixos del cicle econòmic. La **disminució** en **emprenedoria potencial** que s'observa en los últims exercicis s'ha de considerar, per tant, com una correcció d'un comportament anòmal que va tenir lloc en circumstància excepcionals.

En conseqüència, quan la situació econòmica comença a millorar i amb això augmenten les oportunitats per trobar una feina com a assalariat, el percentatge d'emprenedors potencials baixa fins a nivells similars als anys previs a la crisi. Si les nostres hipòtesis són certes, el caràcter d'excepcionalitat de la disminució de l'indicador d'emprenedoria potencial que s'observa quan el cicle econòmic i les oportunitats per emprendre milloren s'hauria de compensar amb una millora en la qualitat de l'emprenedoria i en el nivell d'aspiracions i objectius de les empreses creades.

Tanmateix, encara resta el repte de reduir el *gap* que ja s'ha tornat habitual respecte dels països avançats en l'índex d'emprenedoria potencial. L'objectiu hauria de ser, sense perdre en la qualitat de l'emprenedoria, anar-se acostant als percentatges que hi ha al conjunt de països basats en la innovació. D'acord amb el model conceptual del GEM, el nivell d'emprenedoria potencial depèn dels aspectes que hem esmentat abans, concretament de la valoració social de l'activitat empenedora i de la percepció de l'existència de bones oportunitat per emprendre. Les polítiques d'actuació sobre aquestes variables poden ser determinants per atènyer aquest objectiu de convergència.

Al gràfic 5 es pot veure que els resultats relatius a les percepcions, valors i aptituds de la població adulta a Barcelona són similars als que s'observen a la resta de Catalunya. En el cas de Barcelona, la proporció de persones que manifesten percebre bones oportunitats per emprendre és superior a la resta de Catalunya, mentre que en aquest agregat s'observa una incidència més gran pel que fa a presència d'històries d'èxit empresarial en els mitjans de comunicació.

Gràfic 5. Percepcions, valors i aptituds dels barcelonins respecte de les persones de la resta de Catalunya, 2015

Activitat emprendedora: TEA i EEA

La materialització de la intenció d'emprendre es mesura, en el projecte GEM, amb la taxa d'activitat emprendedora (TEA: *Total Entrepreneurial Activity*), que és el percentatge de persones de la població adulta (de 18 a 64 anys) que està engegant una empresa durant l'últim any però que no ha pagat salaris durant més de tres mesos (emprenedors naixents) o que posseeix un negoci que ha pagat salaris durant més de 3 mesos i no més de 42 mesos (emprenedors nous).

L'índex **TEA** revela que el 2015 el **6,42%** de la població adulta catalana de 18 a 64 anys estava involucrada en activitats emprendedores en fase inicial (naixents + nous), i va ser 1,1 punts inferior al del 2014 (gràfic 9) com a conseqüència, tal com es pot apreciar al gràfic 10, de la disminució dels emprenedors naixents (-1,7 pp) i de l'augment dels nous (+0,5 pp). El menor nombre d'emprenedors naixents és coherent amb el descens de la intenció d'emprendre (gràfic 3) que s'ha produït en els últims tres anys i que s'explica, en gran part, per la **reducció** de la **TEA per necessitat** del 2,08% de l'any 2014 a l'1,15% del 2015. Aquest valor és, per primer cop en els últims cinc anys, inferior al d'Europa i al de països GEM basats en la innovació. L'augment de la ràtio d'oportunitat/necessitat (gràfic 18) evidencia la millora de la qualitat de les iniciatives emprendedores.

Els **emprenedors consolidats** (iniciatives empresarials de més de 3,5 anys) representen el **10,0%** de la població adulta de Catalunya, i han augmentat lleugerament respecte de l'any anterior (gràfic 11). Aquest percentatge s'ha mantingut gairebé sempre per sobre del d'Espanya, Europa i els països GEM basats en la innovació, i s'ha situat aquests últims quatre anys en els nivells més alts, i ha superat, així, el 2015 en més de tres pp Europa (6,53%) i els països GEM basats en la innovació (6,77%).

Continua la reducció en termes relatius de la **taxa d'abandonaments**, amb valors molt inferiors, tant respecte d'Espanya com d'Europa (gràfic 3.16). No només disminueixen, sinó que són superiors els que abandonen per traspàs (0,55%) que els que tanquen (0,45%), cosa que només ha passat des del 2007 aquests dos últims anys (gràfic 13). L'evolució de la taxa de tancaments en el període 2007-2015 dibuixa una "U" invertida, on el valor del 2015 és similar al del 2007, l'any previ a la crisi. Ha acumulat contínues disminucions des del seu valor màxim el 2012 (1,90%), i s'havia reduït substancialment durant aquests tres últims anys fins a l'actual 0,45%. A Barcelona la disminució encara ha estat més gran en aquest període, des d'un valor de l'1,87% del 2012 fins al 0,34% del 2015.

El gràfic 14 mostra la relació existent entre la TEA i el nivell de desenvolupament, mesurat amb el PIB per càpita, dels països que participen en el projecte GEM, que adopta una forma de "U". La TEA sol ser més elevada com més petit és el nivell de desenvolupament del país, i es pot apreciar l'homogeneïtat existent entre els grups de països segons els tres tipus d'economies. La mitjana de la TEA en els països d'economies basades en els factors de producció és del 21,4%, i passa al 14,7% en els d'economies basades en l'eficiència i al 8,5% en els d'economies basades en la innovació. Malgrat tot, és important tenir en compte que l'impacte econòmic de l'emprenedoria depèn més de la qualitat que de la quantitat. Cal destacar que en les economies basades en la innovació l'activitat empenedora motivada per oportunitat és molt més predominant que en altres economies menys desenvolupades, en què una part important sol estar motivada per necessitat.

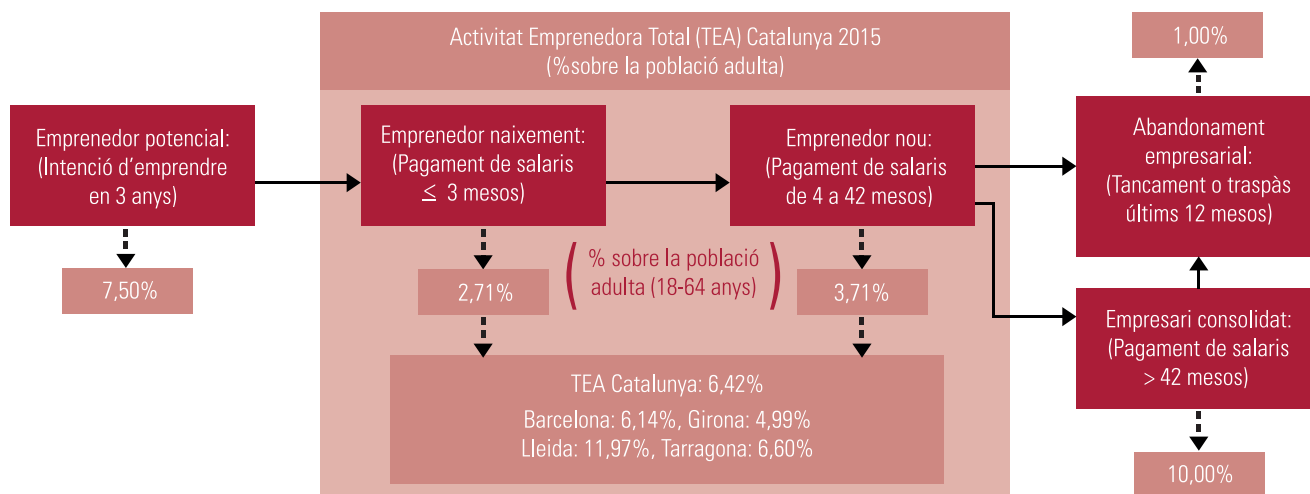
En la **comparació autonòmica**, Catalunya apareix en els **primers llocs** en totes les etapes del procés empenedor (gràfics 16 i 17): primera en empenedors potencials, segona en empenedors naixents, cinquena en TEA, sisena en consolidats i tercera en menys abandonaments. Tot i així, en la **comparació internacional** amb els països GEM d'economies basades en la innovació passa el contrari, i apareix a la **franja baixa** en empenedors potencials, naixents i TEA. Amb tot, és la quarta en consolidats, la vuitena en nous i la segona en menys abandonaments.

A més dels indicadors anteriors basats en iniciatives empenedores independents, el GEM també calcula la intraprenedoria (EEA: *Entrepreneurial Employee Activity*), és a dir, l'activitat empenedora que duen a terme alguns treballadors dins d'organitzacions existents quan han participat activament en els últims tres anys liderant el desenvolupament de nous productes/serveis, i/o creant noves empreses sota el paraigua del seu ocupador (*spin-offs/spin-outs*). La rellevància rau en el fet que un dels principals motors del creixement orgànic d'una empresa sol ser l'intraprenedor, que contribueix a la renovació i al rejueniment d'aquesta. I, precisament, una de les necessitats de la nostra economia són empreses de dimensions més grans.

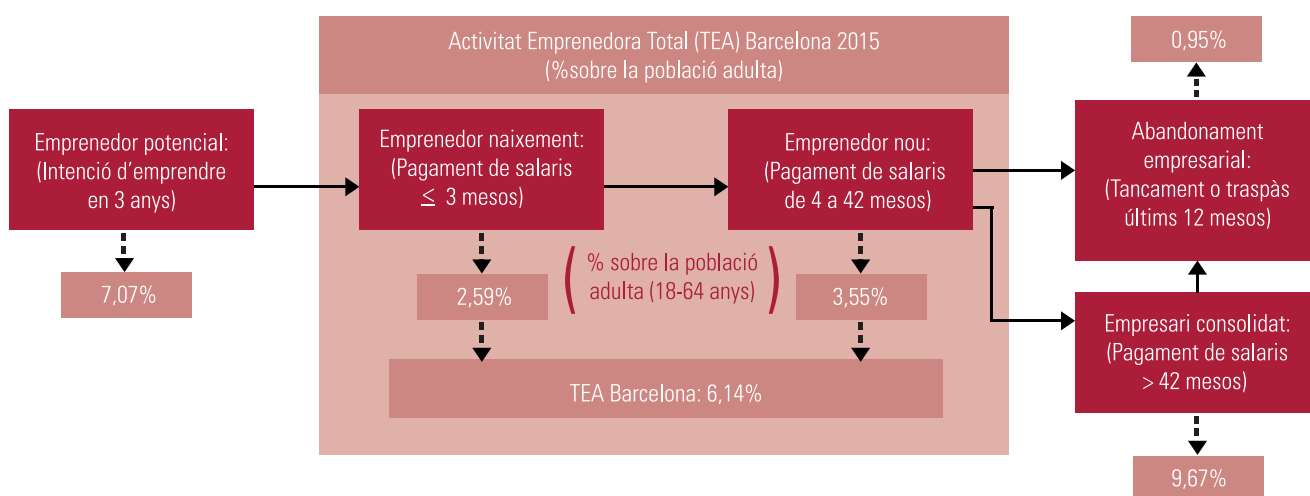
L'EEA a Catalunya ha anat disminuint aquests últims anys fins a **l'1,5%** el 2015, valor que, tot i ser 0,4 pp superior a Espanya, és **inferior en 3,1 punts al d'Europa**. El gràfic 15 mostra la relació existent entre el nivell de desenvolupament (PIB per càpita) i l'activitat empenedora dels treballadors dels països que participen en el projecte GEM, que en aquest cas mostra una tendència creixent. Catalunya es troba en el grup de països amb taxes EEA inferiors al 2% (Itàlia, 1,4%; Espanya, 1,1%; Grècia, 1%), i està lluny de la mitjana de països GEM d'economies basades en la innovació (5,1%) els valors dels quals no correspondrien als desitjables d'acord amb el seu nivell de desenvolupament.

Si es comparen les dades de Catalunya amb les d'Europa (gràfics 6 i 8), es detecta més dinamisme en aquesta última. Tot i que la TEA és força similar, la mitjana dels països GEM d'Europa amb economies basades en la innovació gairebé duplica Catalunya en intenció empenedora (empenedors potencials) (13,1% vs 7,5%) i en empenedors naixents (4,8% vs 2,7%); és una mica més de la meitat en empenedors consolidats (6,5% vs 10,0%) i gairebé la triplica en abandonaments (2,7% vs 1,0%). També la triplica en intraprenedors (4,6% vs 1,5%). Aquests valors reflecteixen comportaments i estructures empresarials molt diferents.

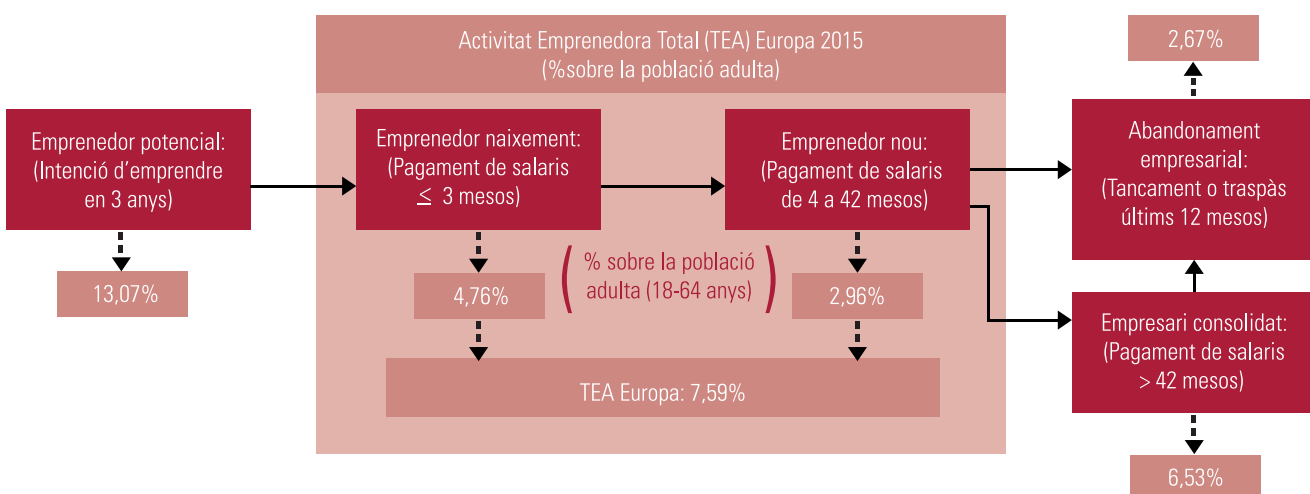
Gràfic 6. El procés emprendedor a Catalunya el 2015

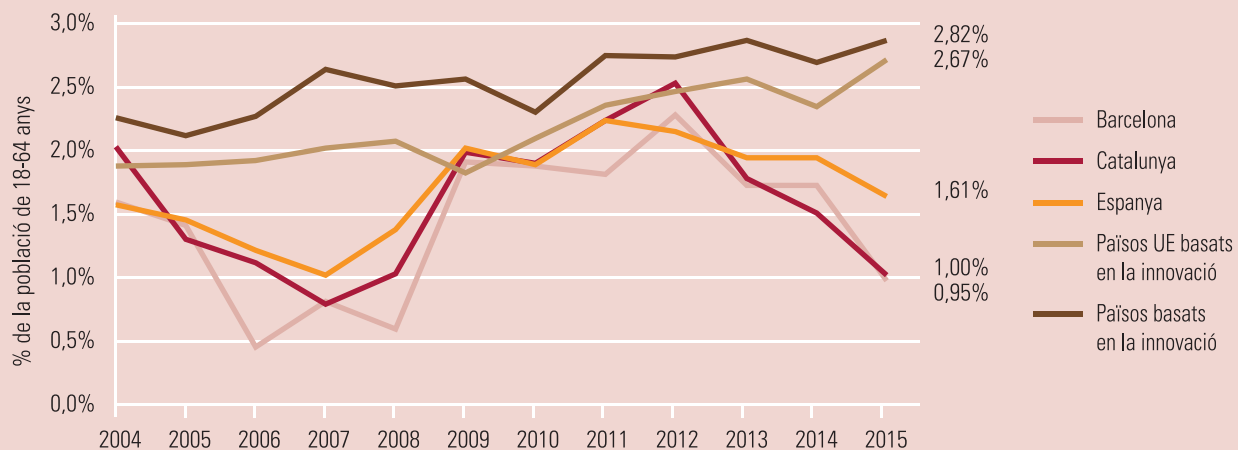
Gràfic 7. El procés emprendedor a Barcelona el 2015

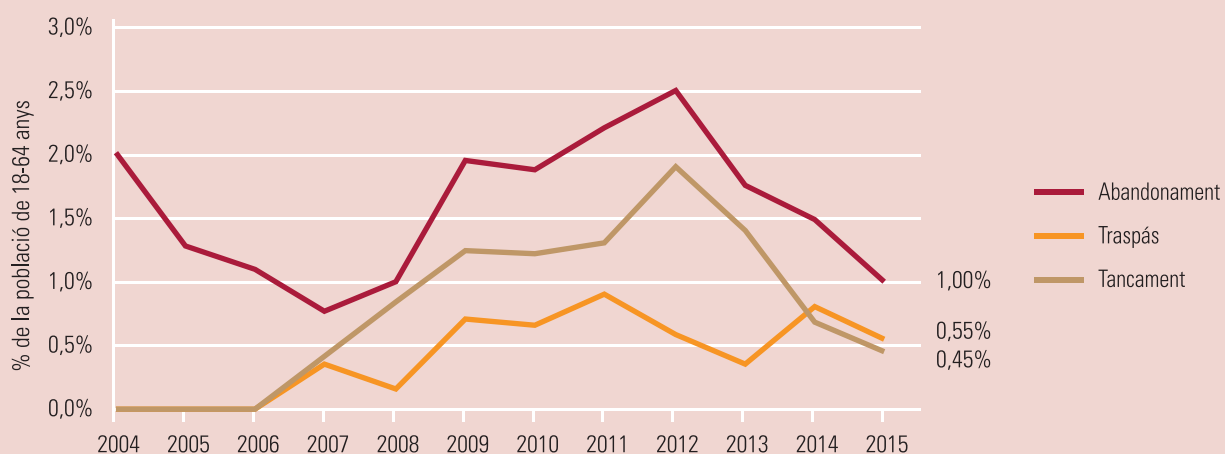
Gràfic 8. El procés emprendedor als països d'Europa basats en la innovació el 2015

Gràfic 12. Evolució del percentatge de la població de 18-64 anys que ha abandonat un negoci en els últims 12 mesos a Barcelona, Catalunya, Espanya, països UE basats en la innovació i tots els països basats en la innovació, durant el període 2004-2015

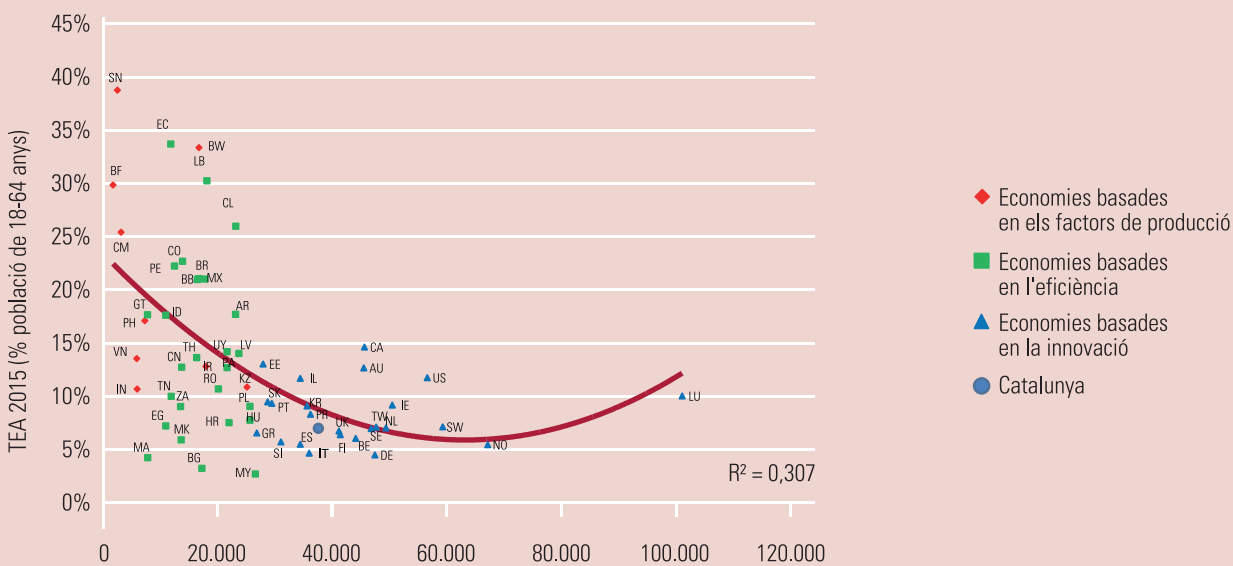

Gràfic 13. Evolució del percentatge de la població de 18-64 anys que ha abandonat un negoci en els últims 12 mesos a Catalunya durant el període 2007-2015, desglossat en els que el negoci continua (traspàs) o tanca.

Nota: Les sèries traspàs i tancament comencen l'any 2007

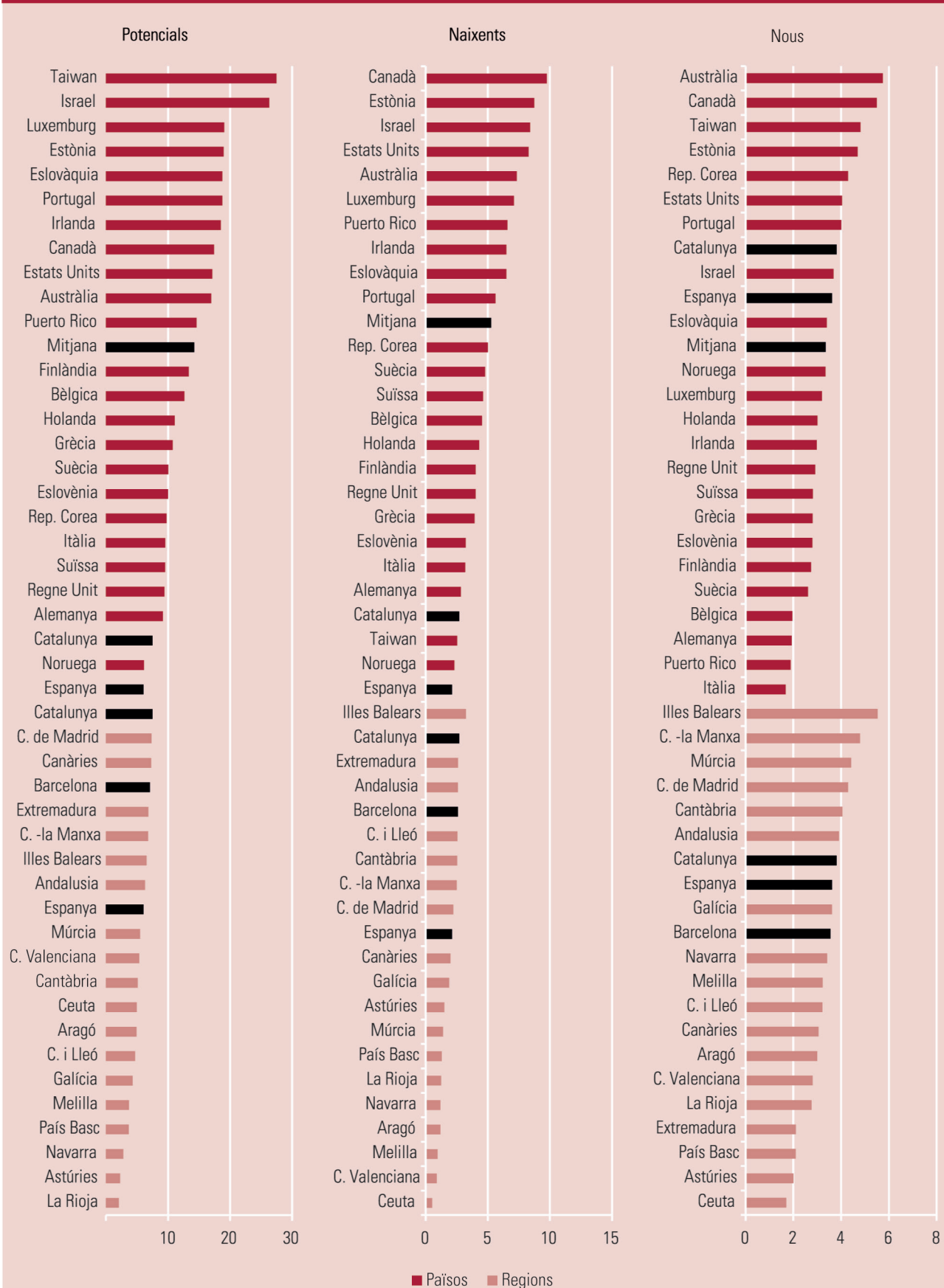
Gràfic 14. Relació entre l'indicador TEA (2015) i el nivell de desenvolupament mesurat en PIB per càpita (2014)

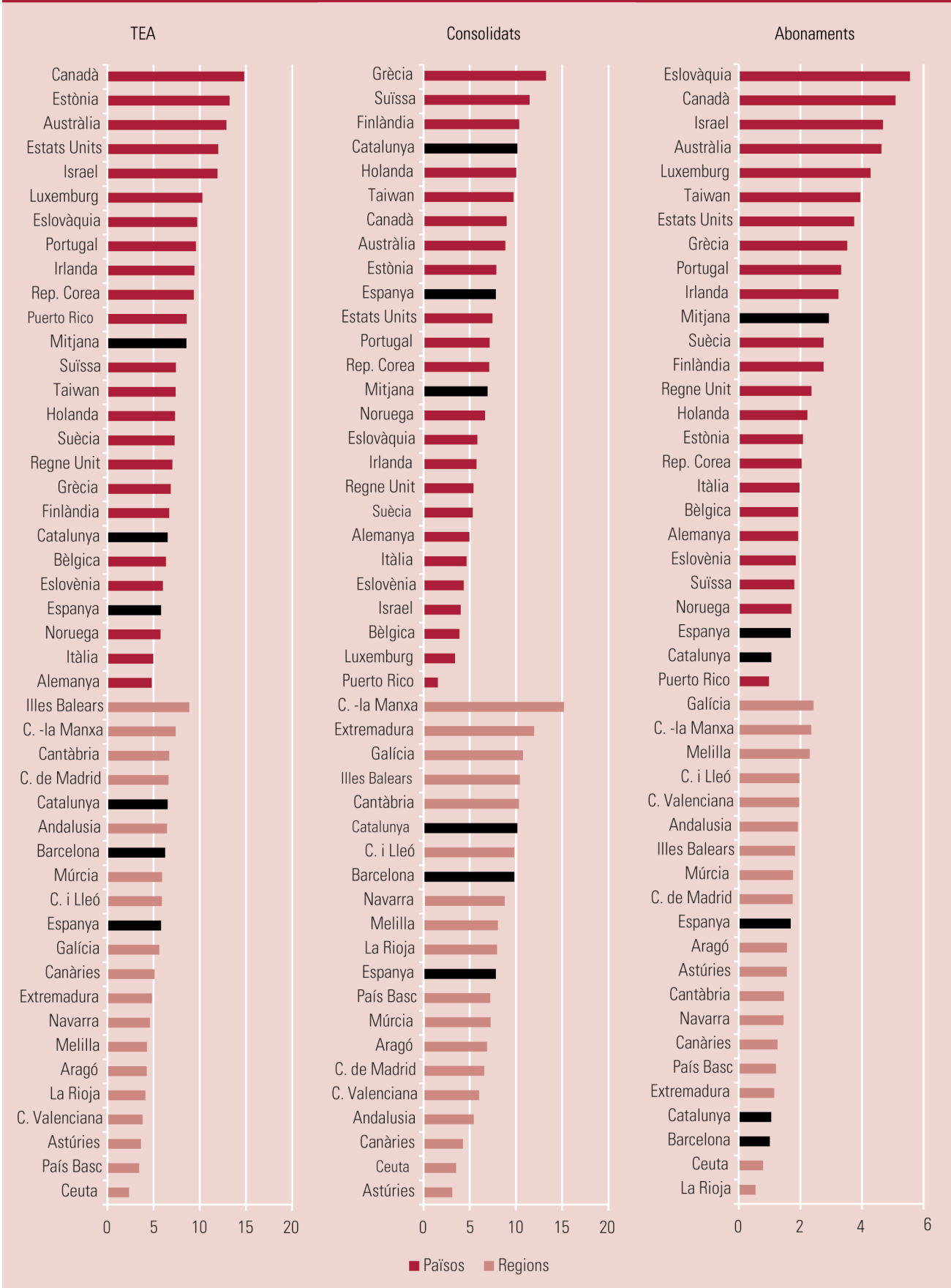
Gràfic 15. Relació entre l'indicador EEA (2015) i el nivell de desenvolupament mesurat en PIB per càpita (2014)

Gràfic 16. Posicionament de Catalunya a escala internacional (en comparació amb altres economies basades en la innovació), i respecte de les comunitats autònomes, en funció del percentatge d'emprenadors potencials, naixents i nous el 2015

Gràfic 17. Posicionament de Catalunya a escala internacional (en comparació amb altres economies basades en la innovació), i respecte de les comunitats autònomes, en funció del percentatge d'emprenedors en fase inicial (TEA) i consolidats, i de les persones involucrades en abandonaments d'empreses el 2015

Perfil empresarial i aspiracions de l'activitat emprendedora

Els resultats del GEM el 2015 apunten cap a una **millora de la qualitat de l'emprenedoria a Catalunya** i a Barcelona des del punt de vista de la motivació per crear l'empresa. En aquest sentit, la motivació per oportunitat es manté en un nivell idèntic al de l'any passat (5,2%), mentre que la **motivació per necessitat disminueix de manera remarcable** el 2015 (1,2%), després del màxim a què va arribar el 2014 (2,1%) i després d'uns quants anys d'augment gairebé continuat des del 2010. Així, doncs, la proporció d'emprenedors catalans en fase inicial que es veuen obligats a crear el seu negoci perquè no tenen altra alternativa és menor. Els resultats a Barcelona es troben en la mateixa línia que els de Catalunya, atès que la tendència creixent des del 2009 no només es va frenar el 2013, sinó que l'últim any decau considerablement (2,0% el 2013, 1,9% el 2014 i 1,2% el 2015).

En comparació amb altres països i regions, el percentatge de població que crea per oportunitat a Catalunya (5,2%) continua essent proper al dels països de la UE (5,8%) i superior al d'Espanya (4,2%). Igualment, s'observa que la disminució del percentatge de creació per necessitat a Catalunya (fins a situar-se en l'esmentat 1,2%) la situa per sota dels nivells d'Europa (1,5%) i Espanya (1,4%).

El quocient entre la taxa d'activitat per oportunitat i la taxa d'activitat per necessitat, considerat com un altre indicador de la qualitat de la creació d'empreses, havia baixat progressivament a Catalunya des del 2009 però el 2015 augmenta considerablement i se situa al mateix nivell que en les economies basades en la innovació (4,49) i per sobre de la mitjana europea (3,98) i espanyola (2,96) (gràfic 18). A més, en totes les fases del procés emprenedor s'observa un increment d'aquesta ràtio, amb un valor superior en els consolidats (5,30) davant dels altres dos grups (ràtio de 4,35 en nous i de 3,84 en naixents) (gràfic 19).

També s'aprecia una **millora en el perfil empresarial i aspiracions de l'activitat emprenedora a Catalunya**. D'una banda, si bé el 2015 es manté una distribució sectorial similar a la d'anys anteriors, amb prop de la meitat de l'activitat emprenedora en fase inicial (TEA) centrada en el comerç de béns de consum (47%), hi ha un augment del pes dels serveis a empreses (del 31% al 33%) i de les activitats transformadores (del 14% al 16%). D'altra banda, es trenca la tendència decreixent de la mida mitjana en ocupació dels nous negocis. En aquest sentit, en el grup d'emprenedors en fase inicial (TEA), el percentatge dels que tenen entre 1 i 5 treballadors se situa el 2015 al mateix nivell que els que no tenen treballadors (48%), després de cinc anys durant els quals aquests últims tenien un pes superior (gràfic 20). Així doncs, tot i que, de mitjana, la **mida inicial de les noves empreses** encara és petita, el 2015 hi ha un **augment del nombre de treballadors**.

Així mateix, la **tendència decreixent en les expectatives de creixement** dels emprenedors catalans durant els anys de la crisi **sembla que es reverteix**. El 2015 un 46% dels emprenedors naixents espera poder donar feina entre 1 i 5 treballadors en els propers cinc anys, cosa que significa un augment de sis punts respecte de l'any 2014. També creix el percentatge dels que preveuen donar feina a entre 6 i 19 treballadors, que passen del 9 al 15%. A més, es produeix una **millora** amb relació al grau de **novetat dels productes** i serveis. Pel que fa a l'any 2014, es passa d'un 7% a un 13% dels emprenedors en fase inicial (TEA) que consideren que el grau de novetat dels seus productes és elevat, així com d'un 30% a un 34% dels que consideren que la seva oferta té un cert component innovador (gràfic 21).

Els emprenedors també **milloren** quant a la **novetat de les tecnologies** utilitzades. Així, el 2015 un 18% dels emprenedors en fase inicial (TEA) manifesta que està fent servir tecnologies d'última generació (d'antiguitat inferior a un any), cosa que suposa el valor màxim en la sèrie des de l'any 2006. A més, augmenta l'ús de tecnologies d'1 a 5 anys, que passa del 16% al 27%. Quant a l'orientació internacional dels emprenedors, els resultats són força similars als que s'observen des de fa uns quants anys. D'aquesta manera, des de l'any

GEM CATALUNYA

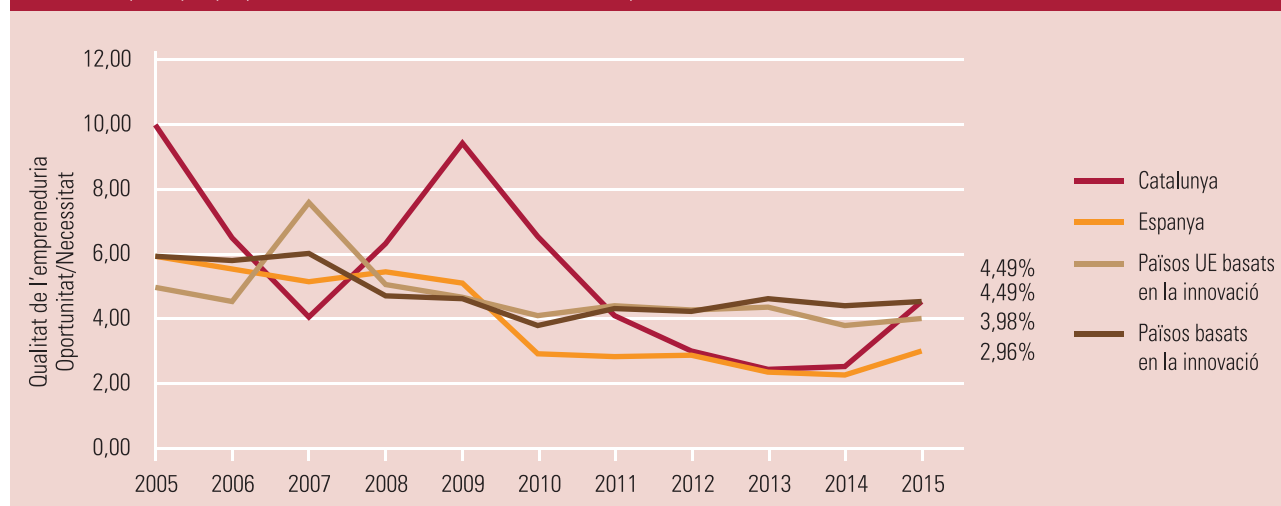
2009 fins a l'actualitat els emprenedors en fase inicial (TEA) que **no exporten representen xifres superiors al 70%**. El percentatge de noves empreses amb una elevada orientació internacional (entre el 75 i el 100% de clients estrangers) ha anat disminuint lleugerament, i és del 5% el 2015.

En termes comparatius amb altres països, s'aprecia que els emprenedors dedicats a serveis a empreses suposen una proporció més gran del total d'emprenedors a Catalunya que en les economies basades en la innovació (32,8% per 27,3%, respectivament). El percentatge d'emprenedors en activitats transformadores és inferior al d'aquests països (16,4% per 19,4%) però està per sobre de la mitjana espanyola (14,5%). De manera similar, les expectatives de creixement són inferiors a les de les economies innovadores i superiors a les que s'obtenen a Espanya (el pes dels emprenedors que esperen tenir més de cinc treballadors al cap de cinc anys és del 25,0% en els països innovadors, 18,0% a Catalunya i 14,6% a Espanya). Passa de manera semblant amb el percentatge d'emprenedors que ofereixen un producte completament nou (la mitjana és del 16,0% en les economies innovadores, 13,3% a Catalunya i 10,6% a Espanya). Respecte de l'orientació internacional dels nous negocis, la proporció d'emprenedors catalans que tenen més del 25% de clients estrangers és clarament inferior a la dels països més desenvolupats (8,2% i 20,2%) (gràfic 22). Tot i això, destaquem que **l'escletxa en el perfil empresarial i aspiracions respecte de la UE i dels països basats en la innovació ha anat disminuint en els últims anys**.

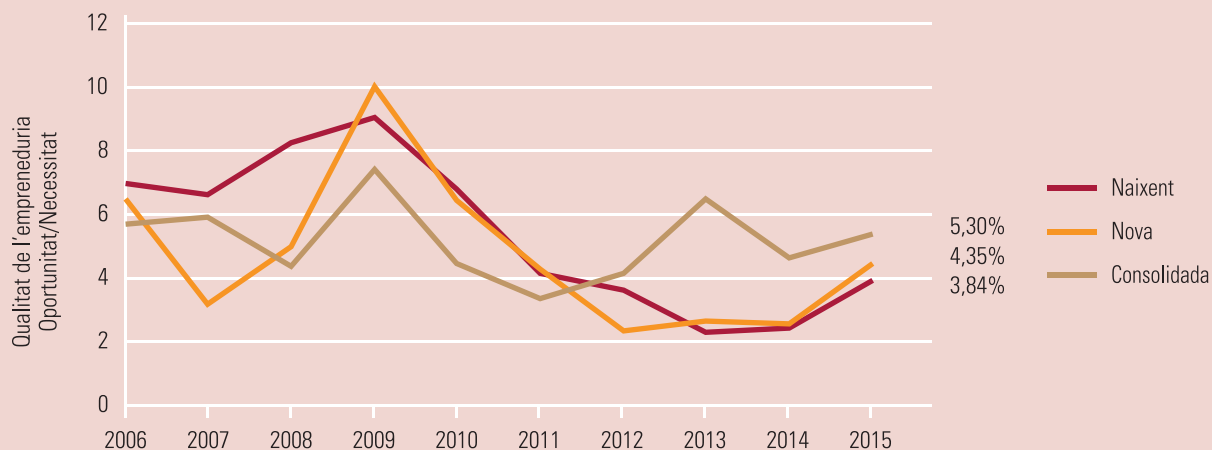
La comparació de Barcelona amb la resta de Catalunya indica que les expectatives de creixement en ocupació són superiors a Barcelona, mentre que s'obté una valoració superior de la novetat dels productes a la resta de Catalunya (gràfic 23).

Quant a la posició en els rànquings per països i comunitats del 2015, es confirma que l'emprenedoria en fase inicial (TEA) a Catalunya es troba en una posició elevada atès el percentatge de nous negocis dedicats a serveis a empreses (7a en la comparació internacional i 4a a escala autonòmica). En el cas de Barcelona, cal destacar que ocupa la tercera posició en el rànquing autonòmic en la proporció d'emprenedors dedicats a activitats transformadores, com la indústria manufacturera. A més, Catalunya se situa en tercera posició en el rànquing per països i en segona posició en el de comunitats pel que fa als emprenedors en fase inicial que fan servir tecnologies de menys d'un any d'antiguitat (gràfic 24). En canvi, el posicionament relatiu a les expectatives de creixement i a l'orientació internacional és millorable en comparació amb els països innovadors. Amb tot, hem d'assenyalar que en tots dos apartats, tant Catalunya com Barcelona se situen en els primers llocs del rànquing per comunitats autònomes (gràfic 25).

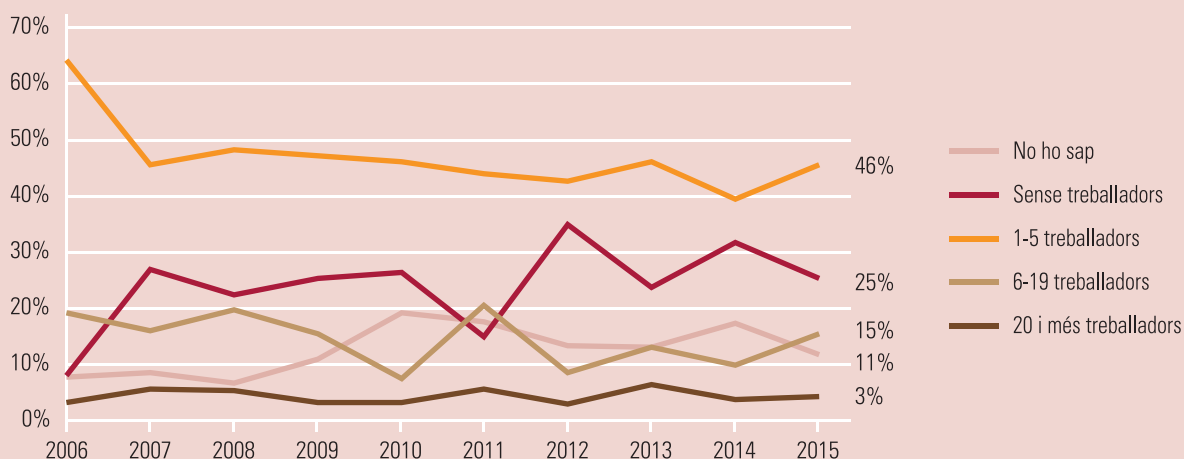
Gràfic 18. Evolució de la ràtio oportunitat/necessitat com un indicatiu de la qualitat de l'emprenedoria durant el període 2005-2015 a Catalunya, Espanya, països UE basats en la innovació i tots els països basats en la innovació

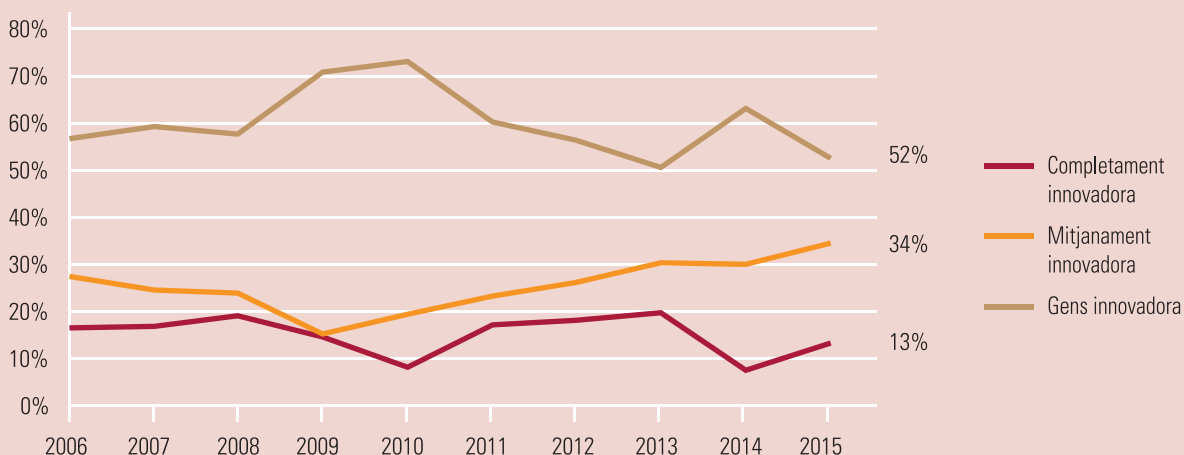
Gràfic 19. Evolució de la ràtio oportunitat/necessitat com un indicatiu de la qualitat de l'emprenedoria a Catalunya durant el període 2006-2015 segons la fase del procés empenedor

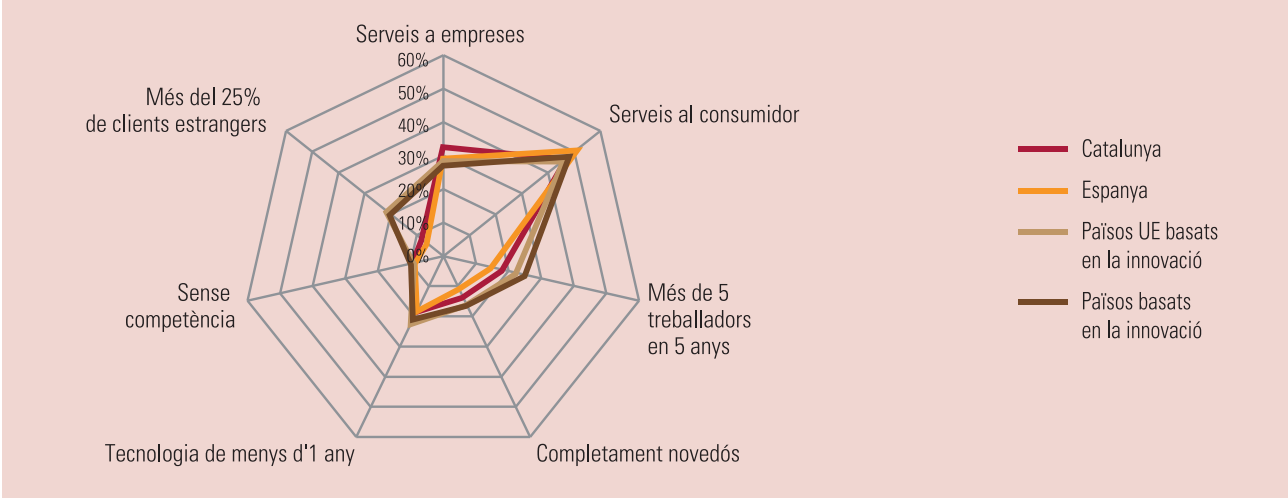
Gràfic 20. Evolució dels emprenedors en fase inicial (TEA) a Catalunya segons el volum d'ocupació esperat a cinc anys durant el període 2006-2015

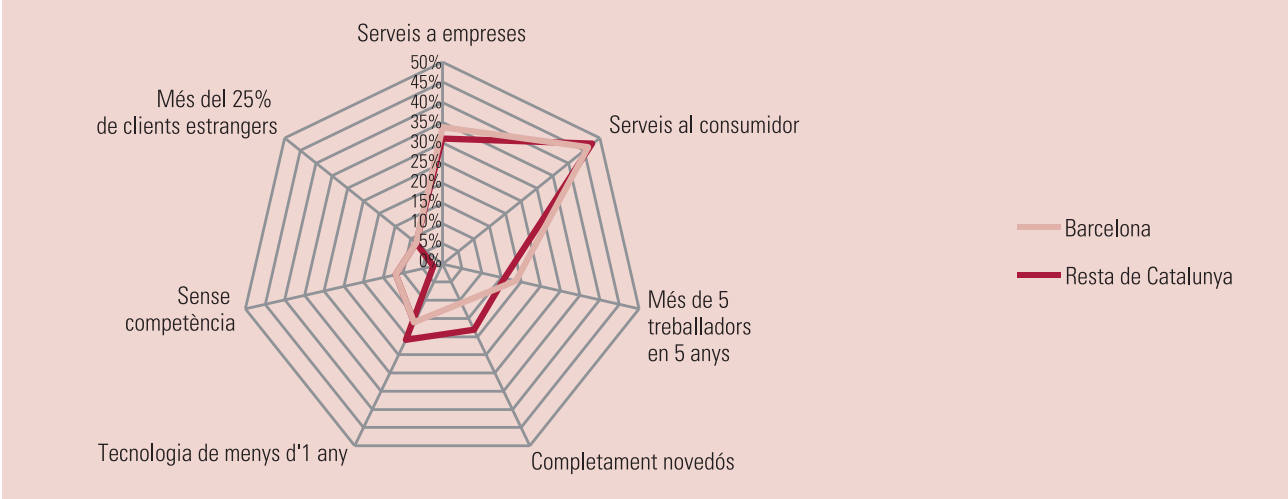
Gràfic 21. Evolució dels emprenedors en fase inicial (TEA) a Catalunya segons el grau de novetat dels seus productes i serveis en el període 2006-2015

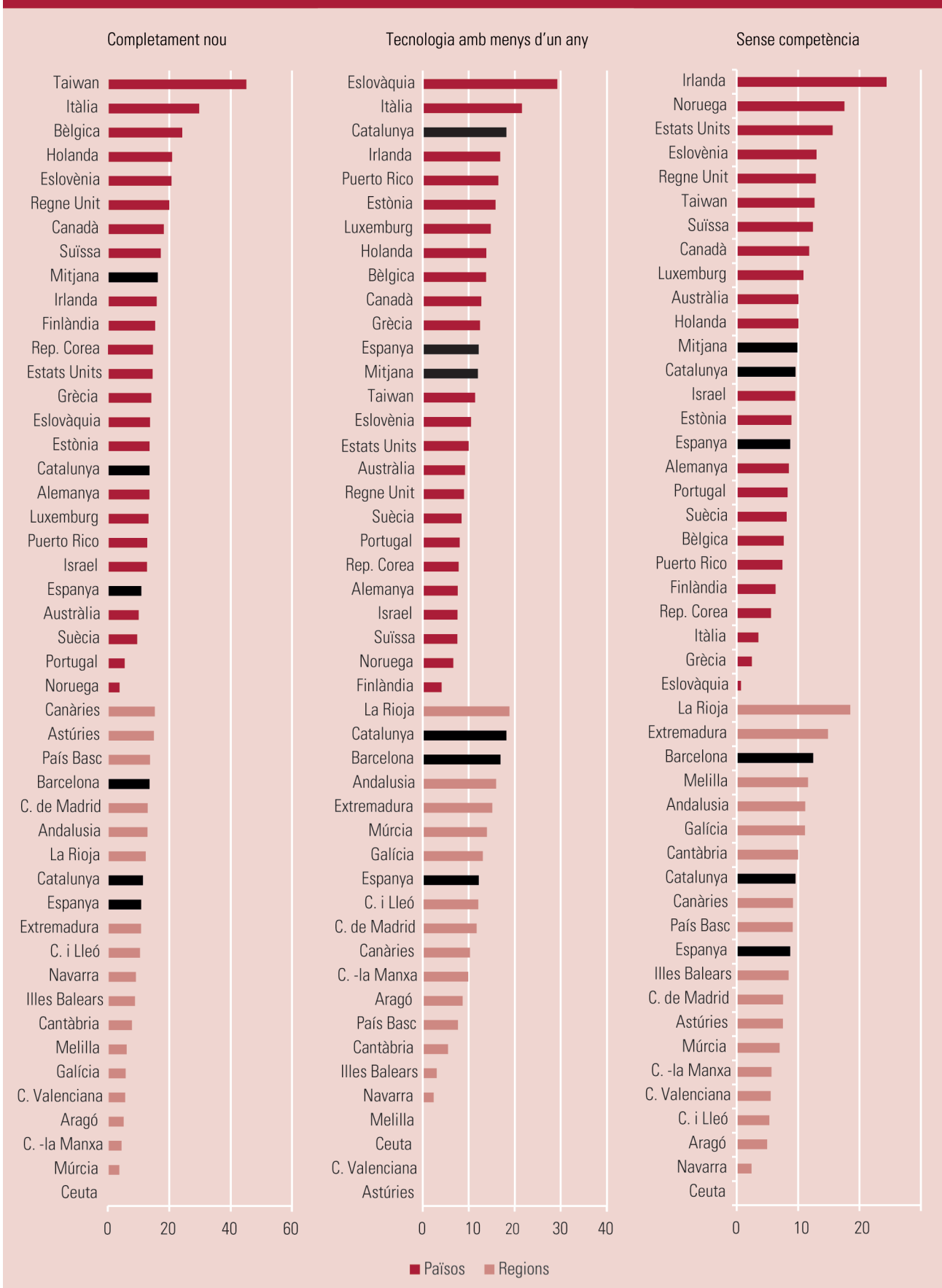
Gràfic 22. Posicionament de Catalunya en comparació amb la mitjana d'Espanya, països UE basats en la innovació i tots els països basats en la innovació, respecte de les principals característiques de l'activitat emprendora en fase inicial (TEA) el 2015

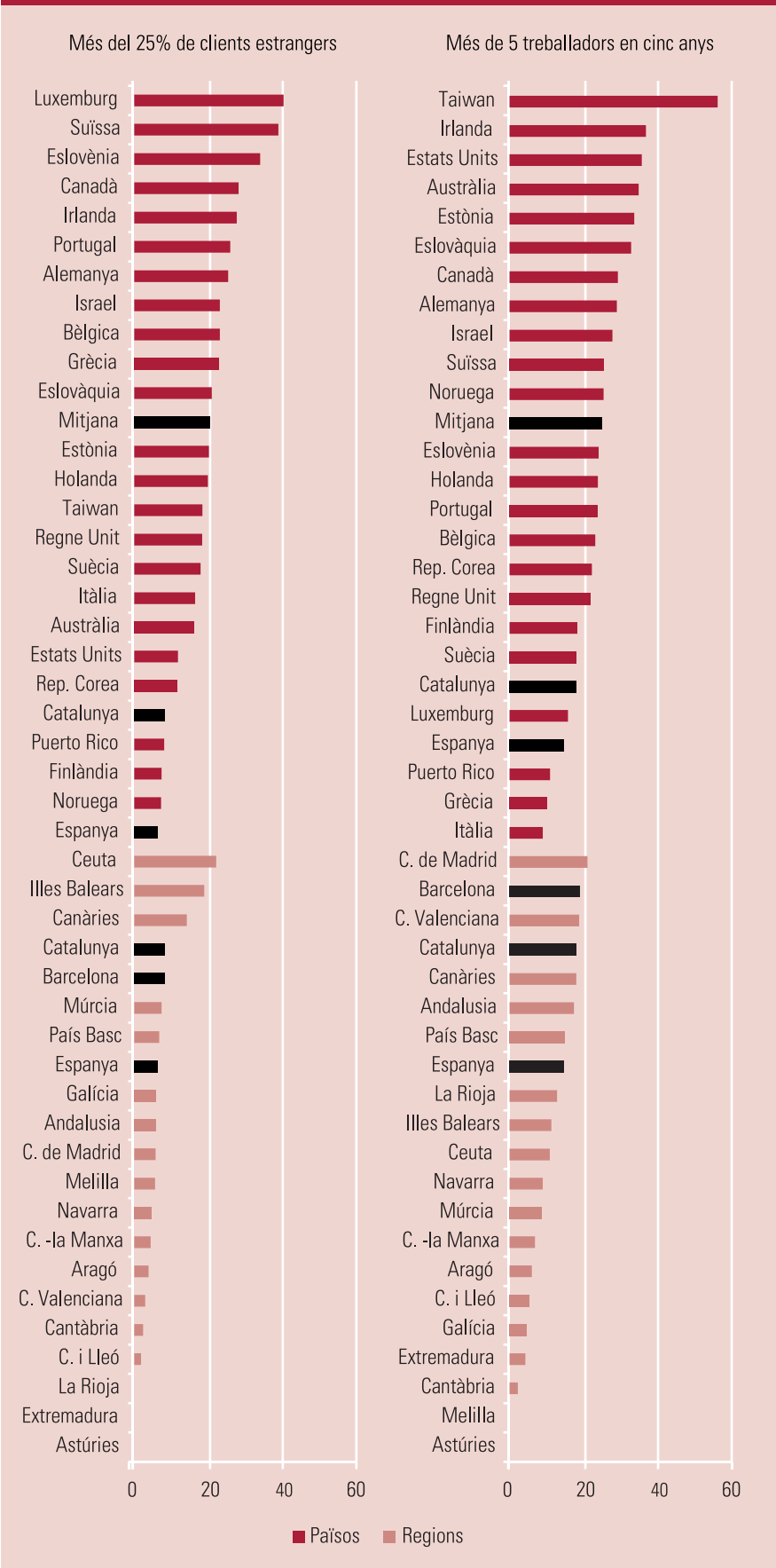
Gràfic 23. Posicionament de Barcelona en comparació amb la mitjana de la resta de Catalunya el 2015 respecte de les principals característiques de l'activitat emprendora en fase inicial (TEA) el 2015

Gràfic 24. Posicionament de Catalunya a escala internacional (en comparació amb altres economies basades en la innovació, i respecte de les comunitats autònomes, en funció del percentatge d'emprenedors en fase inicial (TEA) amb negocis que el 2015 oferien un producte nou per a tots els clients, que feien servir tecnologies de menys d'un any d'antiguitat i que no tenien competència.

Gràfic 25. Posicionament de Catalunya a escala internacional (en comparació amb altres economies basades en la innovació), i respecte de les comunitats autònomes, en funció del percentatge d'emprenedors en fase inicial (TEA) amb negocis que el 2015 tenien més del 25% de clients a l'exterior i que esperaven tenir més de 5 treballadors en cinc anys.

Perfil de les persones involucrades en el procés emprenedor

Pel que fa al perfil de les persones involucrades en el procés emprenedor, el 2015 la **mitjana dels emprenedors potencials** és de **38 anys** i la dels **naixents, nous i en fase inicial, de 39 anys**, mentre que els consolidats tenen 48 anys i els que abandonen, 53 anys. Aquests valors mitjans són superiors als que es van observar el 2014, sobretot en el cas dels potencials (augment de tres anys) i dels abandonaments (increment de sis anys).

A l'hora de classificar els emprenedors en dos grups d'edats s'aprecia que la **TEA dels emprenedors joves** (18-34 anys) ha baixat el 2015 respecte de l'any anterior (de 9,3% a **7,4%**). Malgrat això, aquest valor encara és superior a la TEA dels emprenedors madurs (35-64 anys), que decreix poc (de 6,7% a 6,0%) (gràfic 26). La TEA dels joves és superior a la de la resta d'Espanya, però inferior a la d'Europa (8,7%) i dels països amb economies basades en la innovació (9,3%) (gràfic 27).

Si comparem les percepcions, els valors i les aptituds dels emprenedors en fase inicial (TEA) i consolidats en aquests dos grups d'edat, el percentatge de joves que declaren que perceben oportunitats a l'entorn, així com els que consideren que emprendre genera un bon estatus social i econòmic, és superior al dels madurs. En canvi, la proporció d'aquests últims que tenen por davant del fracàs és menor que la dels joves.

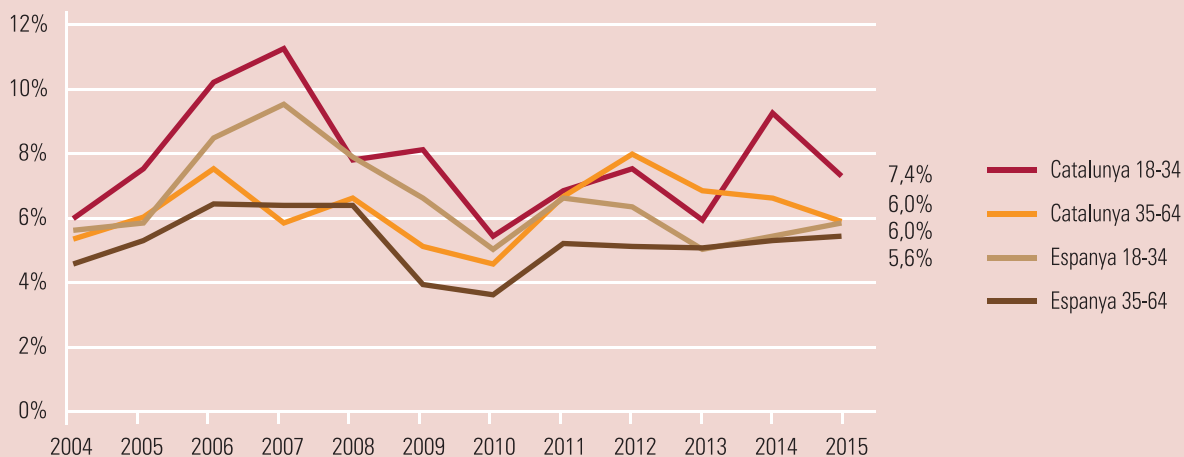
D'altra banda, la participació de les dones emprenedores ha augmentat el 2015. La **TEA dels homes** és del **6,4%** i la de les **dones** se situa ja en el **6,2%**. Així doncs, les grans diferències observades en l'última dècada a la TEA per gènere es redueixen al mínim en aquest any. A Espanya la TEA de les dones continua essent clarament inferior a la dels homes (5,0% i 6,4%). A més, la **TEA femenina catalana** (6,2%) i la de Barcelona (5,7%) es mantenen, igual que en els últims anys, **per sobre de la dels països de la UE (5,3%)**, encara que estan una mica per sota de la TEA femenina del conjunt de països basats en la innovació (6,3%) (gràfic 28).

També cal remarcar que la propensió a emprendre (índex **TEA**) encara és més elevada en les persones amb un **nivell d'educació superior**. El 2015 s'arriba al **màxim històric** de la sèrie 2004-2015 amb un valor del 24,4%. Aquest valor supera àmpliament el d'Espanya (14%) així com el d'Europa (11%) i el dels països amb economies basades en la innovació (12%). Addicionalment, els resultats mostren que els emprenedors nous i consolidats tenen uns nivells de formació superiors als emprenedors potencials i naixents.

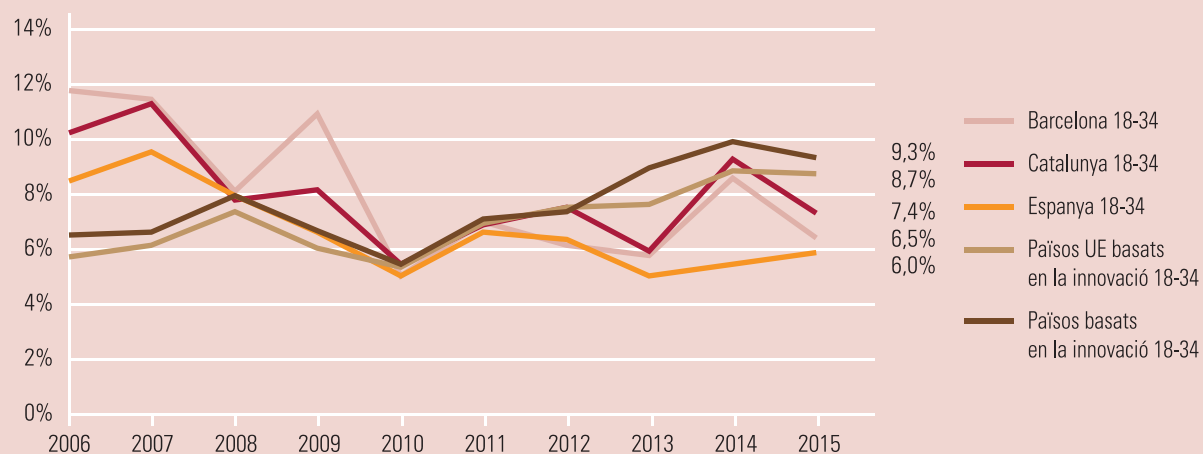
Quant al nivell de renda de l'emprenedor, el 2015 es produeix un augment de la TEA en el terç superior de renda (més de 30.000 € anuals), i passa del 8,2% al 12,1%, juntament amb una caiguda de la TEA dels altres dos trams, del 8,2% al 6,3% en el terç del mig (20.000-30.000 €) i del 8,6% al 4,4% en el terç inferior (0-20.000 €).

Respecte de la situació laboral prèvia a involucrar-se en activitats emprenedores, el pes dels emprenedors en fase inicial que estaven prèviament desocupats, després de passar del 2,1% el 2009 al 6,3% el 2013, ha disminuït els dos últims anys i el 2015 baixa fins al 2,7%.

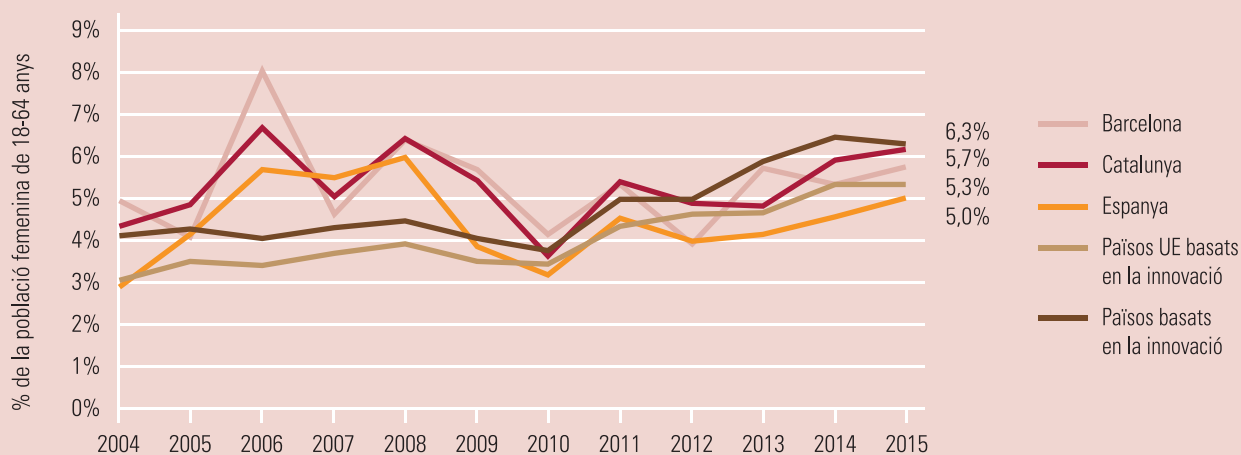
Gràfic 26. Evolució de la TEA segons edat (18-34 anys i 35-64) a Catalunya i Espanya en el període 2004-2015

Gràfic 27. Evolució de la TEA de joves (18-34 anys) a Barcelona, Catalunya, Espanya, països UE basats en la innovació i tots els països basats en la innovació, durant el període 2006-2015

Gràfic 28. Evolució de la TEA femenina a Barcelona, Catalunya, Espanya, països UE basats en la innovació i tots els països basats en la innovació, durant el període 2004-2015

Entorn emprendedor i implicacions

El context econòmic en què es desenvolupa l'activitat emprendedora encara pateix els desequilibris generats durant l'etapa de creixement prèvia a la crisi i els efectes que ha tingut aquesta. Amb tot, després de quatre anys de taxes negatives d'evolució del PIB, l'any 2015 ha estat el segon any en què ha crescut (3,3%); així com les exportacions, que van créixer un 6,1% (increment superior al d'Espanya, 4,3%, i al de la mitjana de la zona euro, 4,2%) i van atènyer el seu màxim històric (63.839 milions d'euros), cosa que ha compensat la dèbil demanda interna.

Per als experts enquestats, les condicions de l'entorn per emprendre encara són poc favorables, tal com es desprèn del fet que han valorat la majoria de les variables (9 de 12) amb menys d'un 5 (escala Likert de l'1 al 9). Consideren que, de la mateixa manera que el 2014, es disposa d'una **bona infraestructura física i de serveis** (5,87), així com **d'infraestructura comercial i professional** (5,10). També valoren positivament els **programes públics** (5,22). **La part que cal millorar**, com en els anys anteriors, continuen sent les **polítiques públiques** associades a impostos, regulacions i burocràcia (3,29), l'educació i **formació emprendedora** en l'etapa escolar (3,37) i el **finançament** per a emprendadors (3,50). Respecte d'Europa, es tenen oportunitats de millora en la majoria de factors (gràfic 29).

Els tres principals obstacles assenyalats a Catalunya el 2015 coincideixen amb els del 2014: accés al finançament (77%), polítiques públiques (57%) i capacitat emprendedora (43%). El tema del finançament és recurrent durant els últims anys, i sempre ocupa de manera destacada el primer lloc entre els obstacles a l'activitat emprendedora. Tot i així, a Catalunya n'ha disminuït la incidència 12 pp respecte del 2014, tot i que encara és 34 punts superior a Europa (43%).

Quant als suports, els més valorats són: els programes públics (43%), l'educació i la formació (29%), el cicle econòmic (23%), la situació del mercat laboral (23%) i la capacitat emprendedora (23%). És destacable que, mentre que a Europa les polítiques públiques han estat el segon factor de suport en valoració (27%), tant a Catalunya (3%) com a Espanya (15%) han obtingut puntuacions molt inferiors. Passa al contrari amb els programes públics, que solen ser responsabilitat dels àmbits autonòmic i local. A Catalunya aquest ha estat el factor de suport que ha obtingut una puntuació més elevada (43%), 15 punts per sobre d'Europa (28%) i 28 d'Espanya (15%).

Les recomanacions que fan els experts per millorar les condicions de l'entorn de l'activitat emprendedora són semblants a les de l'any anterior: polítiques públiques (69%), suport financer (51%), educació i formació (40%) i programes públics (28%); que coincideixen, tot i que amb diferent intensitat, amb les dels experts d'Europa. Cal actuar sobre la valoració social de l'activitat emprendedora, començant per l'etapa escolar i, sobre la percepció i generació d'oportunitats per emprendre, per exemple a través de programes que desenvolupin les competències innovadores (proactivitat, flexibilitat, creativitat, etc.), així com els idiomes. També subratllen necessitat d'intensificar la formació en gestió empresarial per a emprendadors.

Novament, els experts incideixen en la **necessitat** de més **qualitat de les iniciatives** emprendedores i **d'empreses més grans**, claus per al canvi i la regeneració del teixit productiu, així com per a la creació d'ocupació.

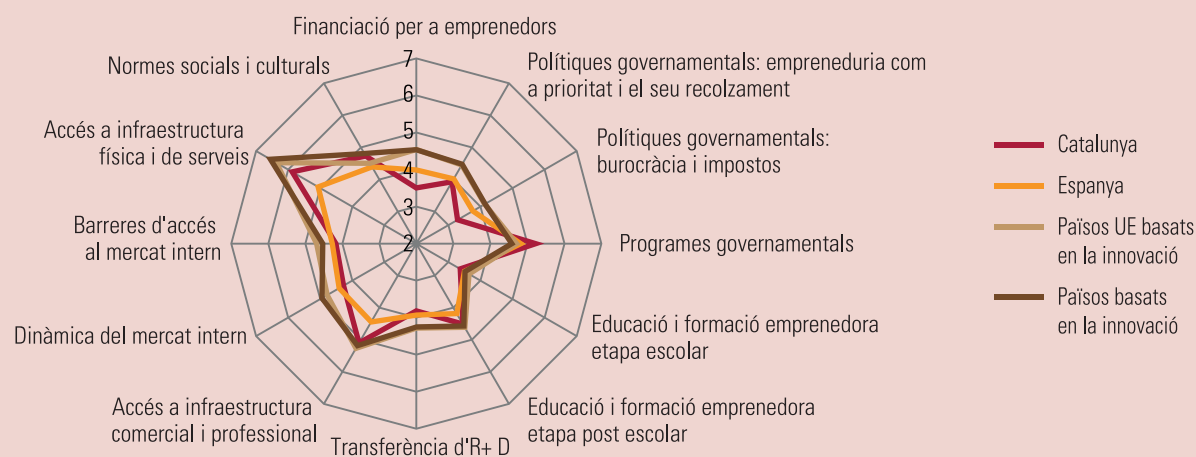
Respecte de la qualitat, és fonamental que l'**emprenedor** estigui **capacitat** i que la **motivació** sigui per **oportunitat**. En la societat del coneixement les persones més ben preparades per crear i fer créixer empreses basades en les noves tecnologies i, per tant, d'alt valor afegit, capaces d'anar canviant el nostre model productiu, de competir a escala internacional i susceptibles de crear llocs de treball amb salaris alts, són les que estan tècnicament capacitades, suficientment motivades i creen l'empresa per aprofitar una oportunitat. Per això

cal continuar fomentant la **cultura innovadora i emprendedora** (incidir en la millora de la valoració social de la funció empresarial, en especial en l'opinió que emprendre atorga estatus social i econòmic), ja que s'innova millor a través de persones emprendedores.

L'any passat ja assenyalàvem els dos grans reptes de l'economia del país: guanyar competitivitat (per poder incrementar les exportacions) i augmentar el ritme de creació d'ocupació, a la qual cosa hi pot ajudar significativament la mida de les empreses. I Catalunya, així com Espanya, té un percentatge, en comparació amb altres països europeus, excessivament alt de microempreses i un sector industrial que no ha deixat de reduir-se (del 34% el 2006 al 16% el 2015) en favor dels serveis. Per aquests motius, un dels objectius de les polítiques i dels programes governamentals hauria de ser el **creixement de les empreses**, especialment de sectors industrials d'alt component estratègic i que tinguin un efecte tractor per a d'altres. En aquesta línia i com que l'**intraemprenedor** sol ser un dels principals motors del creixement orgànic de les empreses i la taxa catalana és una tercera part de l'europea, se subratlla la necessitat d'intensificar els programes que ho reforcin.

A més d'haver reconegut el rellevant paper que exerceixen els organismes i les entitats, generalment públics i d'àmbit local, en el foment i suport de la iniciativa emprendedora, s'ha assenyalat que hi ha una excessiva atomització i dispersió. Si la mida és rellevant per a les empreses, també ho és per a aquest tipus d'organitzacions. Necessiten tenir la mida crítica necessària per poder prestar suport i serveis d'alt valor afegit.

Gràfic 29. Valoració mitjana dels experts sobre les condicions de l'entorn per emprendre a Catalunya, països UE basats en la innovació i tots els països basats en la innovació, el 2015

Annex 1. Quadre de Comandament Integral GEM Barcelona 2015

Percepcions de la població de 18-64 anys entrevistada sobre els valors, les actituds, les habilitats, experiències i intencions emprenedores	2014	2015	Canvi %
Percep model de referència (coneix a emprenedors)	34,8%	35,8%	2,9%
Percep oportunitats per emprendre en els pròxims sis mesos	22,7%	27,8%	22,5%
Reconeix en si mateix habilitats i coneixements requerits per emprendre	51,2%	46,8%	-8,5%
La por davant del fracàs és un obstacle per emprendre	44,5%	40,6%	-8,8%
Considera que la majoria de la població preferiria el mateix nivell de vida.	73,4%	75,1%	2,3%
Ha manifestat la seva intenció d'emprendre en els pròxims tres anys	10,2%	7,1%	-30,5%
Ha abandonat una activitat per tancar-la o traspasar-la	1,69%	1,0%	-43,8%
Ha actuat d'inversor informal o <i>Business Angel</i>	4,3%	4,1%	-5,6%
TEA: Percentatge de la població de 18-64 anys involucrada en iniciatives emprenedores entre 0 i 3,5 anys	2014	2015	Canvi %
TEA Total (naixents + nous)	7,3%	6,1%	-15,9%
TEA Emprenedors naixents	4,3%	2,6%	-39,0%
TEA Emprenedors nous	3,1%	3,6%	16,4%
TEA Femenina (sobre total de població femenina de 18-64 anys)	5,3%	5,7%	7,4%
TEA Masculina (sobre total de població masculina de 18-64 anys)	9,2%	6,6%	-28,9%
Distribució de la TEA, presa com a 100%	2014	2015	Canvi %
TEA per necessitat (iniciatives creades per falta d'alternatives de feina)	26,5%	19,1%	-25,6%
TEA per oportunitat (iniciatives que aprofiten un negoci detectat)	69,8%	75,6%	11,8%
TEA per un altre motiu (iniciatives creades per altres motius)	3,7%	1,1%	-70,4%
TEA del sector extractiu o primari	2,0%	2,2%	13,2%
TEA del sector transformador	14,1%	17,8%	25,7%
TEA del sector de serveis a les empreses	34,9%	33,4%	-4,5%
TEA del sector orientat al consum	49,0%	46,6%	-4,8%
TEA sense treballadors	70,7%	45,0%	-36,4%
TEA d'1-5 treballadors	22,4%	48,3%	116,0%
TEA de 6-19 treballadors	5,2%	6,7%	29,5%
TEA de 20 treballadors o més	1,7%	0,0%	-100,0%
TEA iniciatives completament innovadores en producte o servei	7,4%	11,1%	50,0%
TEA iniciatives sense competència en el principal mercat	12,1%	12,3%	1,3%
TEA iniciatives que utilitzen tecnologies de menys d'un any en el mercat	10,2%	16,7%	63,5%
TEA iniciatives que exporten més del 25%	11,0%	8,1%	-26,9%
TEA iniciatives amb expectativa de més 5 treballadors en 5 anys	10,6%	18,95%	78,3%

Annex 2. Quadre de Comandament Integral GEM Catalunya 2015

Percepcions de la població de 18-64 anys entrevistada sobre els valors, les actituds, les habilitats, experiències i intencions emprenedores	2014	2015	Canvi %
Percep model de referència (coneix a emprenedors)	37,2%	35,7%	-4,2%
Percep oportunitats per emprendre en els pròxims sis mesos	22,6%	26,5%	17,5%
Reconeix en si mateix habilitats i coneixements requerits per emprendre	51,9%	46,6%	-10,1%
La por davant del fracàs és un obstacle per emprendre	45,0%	41,2%	-8,5%
Considera que la majoria de la població preferiria el mateix nivell de vida.	73,0%	75,3%	3,1%
Ha manifestat la seva intenció d'emprendre en els pròxims tres anys	9,7%	7,5%	-23,0%
Ha abandonat una activitat per tancar-la o traspasar-la	1,48%	1,0%	-32,6%
Ha actuat d'inversor informal o <i>Business Angel</i>	4,2%	4,4%	6,3%
TEA: Percentatge de la població de 18-64 anys involucrada en iniciatives emprenedores entre 0 i 3,5 anys	2014	2015	Canvi %
TEA Total (naixents + nous)	7,5%	6,4%	-14,9%
TEA Emprenedors naixents	4,4%	2,7%	-38,1%
TEA Emprenedors nous	3,2%	3,7%	17,1%
TEA Femenina (sobre total de població femenina de 18-64 anys)	5,9%	6,2%	3,9%
TEA Masculina (sobre total de població masculina de 18-64 anys)	9,1%	6,7%	-26,8%
Distribució de la TEA, presa com a 100%	2014	2015	Canvi %
TEA per necessitat (iniciatives creades per falta d'alternatives de feina)	27,6%	17,9%	-34,9%
TEA per oportunitat (iniciatives que aprofiten un negoci detectat)	68,4%	80,5%	17,7%
TEA per un altre motiu (iniciatives creades per altres motius)	4,0%	1,6%	-61,4%
TEA del sector extractiu o primari	3,5%	3,9%	11,5%
TEA del sector transformador	14,2%	16,4%	15,1%
TEA del sector de serveis a les empreses	31,1%	32,8%	5,5%
TEA del sector orientat al consum	51,1%	46,8%	-8,3%
TEA sense treballadors	70,5%	46,4%	-34,2%
TEA d'1-5 treballadors	23,8%	47,6%	100,1%
TEA de 6-19 treballadors	4,5%	4,8%	5,8%
TEA de 20 treballadors o més	1,1%	1,2%	4,8%
TEA iniciatives completament innovadores en producte o servei	7,5%	13,3%	77,5%
TEA iniciatives sense competència en el principal mercat	11,9%	9,4%	-20,8%
TEA iniciatives que utilitzen tecnologies de menys d'un any en el mercat	9,2%	18,0%	94,8%
TEA iniciatives que exporten més del 25%	13,0%	8,2%	-37,1%
TEA iniciatives amb expectativa de més 5 treballadors en 5 anys	11,5%	18,0%	53,9%
EEA: Percentatge de la població de 18-64 anys que va desenvolupar/liderar iniciatives intraemprenedores aquests últims 3 anys	2014	2015	Canvi %
EEA	2,1%	1,5%	-29,5%
Valorització dels experts sobre les condicions de l'ecosistema empenedor espanyol (Escala Likert: 1 a 5)	2014	2015	Canvi %
Financiació per a emprenedors	2,1	2,1	1,0%
Polítiques governamentals: empeneduria com a prioritat i el recolzament	2,5	2,4	-4,4%
Polítiques governamentals: burocràcia i impostos	2,3	2,0	-11,0%
Programes governamentals	3,1	3,2	2,1%
Educació i formació empenedora etapa escolar	2,0	2,0	-2,1%
Educació i formació empenedora etapa post escolar	2,7	2,7	-0,4%
Transferència d'I+D	2,5	2,3	-8,7%
Existència i accés a infraestructura comercial i professional	3,2	3,1	-3,7%
Dinàmica del mercat intern	2,5	2,5	-2,4%
Barreres d'accés al mercat intern	2,4	2,5	2,8%
Existència i accés a infraestructura física i de serveis	3,7	3,6	-3,3%
Normes socials i culturals	2,7	2,8	3,3%

